

нований на Балаклавський грецький батальйон, який виконував прикордонну службу на узбережжі від Севастополя до Феодосії і розміщувався у Балаклаві і селах Кадикої, Камара, Карань, Ласпі й Керменчик. Інше воєнізоване поселення з А. – учасників бойових дій проти турецького флоту на Середземному морі – утворено 1795 неподалік Одеси в районі містечка Олександрівка. На його базі сформували грецько-албанський дивізіон, перейменований після перетворення на Одеський грецький батальйон. В цей же час велика група А. (понад 200 чол.) взяли участь у заснуванні Одеси, де 1794-95 за сприяння “Комісії для поселення греків і албанців” забудовували своїми домівками вулиці Велику та Малу Арнаутську, названі від турецького слова “арнаут” (“албанець”). На початку 19 ст. групи албанських втікачів від турецького гноблення осіли на півдні Бессарабії й заснували с.Каракурт (нині Жовтнєве Одеської обл.). 1818 вони отримали права і пільги колоністів, а їх основними заняттями стали тваринництво і землеробство. 1861 значна частина албанських поселенців мігрувала з південної Бессарабії до Бердянського повіту в Приазов'я й створили села Тююшки, Джандран і Таз.

Контакти і ознайомлення української громадськості з Албанією та її боротьба проти іноземного панування знайшли відображення у працях сучасників подій – філософа-просвітителя Я.Козельського, історика М.Маркевича, вихованця Харківського університету, автора історичної повісті “Господарювання албанців” А.Хиджеу та ін. У наступні десятиліття до албанської теми привертали увагу письменники Б.Федькович, С.Воробкевич, М.Старицький, І.Франко.

У сучасній Україні А., що є нащадками вихідців з південної Албанії, утворюють окрему етнічну групу на території Одеської та Запорізької областей. За переписом населення 1989, їх чисельність складала 3343 особи. Від 1992 головним центром плекання албанської мови і культури стало Жовтнєве, де створено албанське культурно-просвітницьке товариство “Відродження”. А. України мають зв'язки й співпрацюють з Албанським національним університетом та іншими установами на батьківщині предків.

Літ.: Скальковский А. Опыт статистического описания Новороссийского края. – Одесса, 1850, ч.1; Попов П.М. Албанія в російській та українській літературах. – К., 1959; Наулко В. Етнічний склад населення України. – К., 1965; Ісип Е. Формування діаспор балканських народів на Півдні України //Українська діаспора, 1993, ч.3.

М.М.Варварцев.

“АЛЕКСАНДРІЯ” – повість про життя і діяльність давньогрецького державного діяча Александра Македонського. Дата написання – 2-3 ст. Набула великої популярності в країнах Європи за доби середньовіччя як джерело відомостей з воєнної історії античного світу. Від 11 ст. переклад “А.” з грецької мови з'явився у давньоруській державі й відтоді поширювався в Україні аж до 20 ст. окремими списками та в оглядах всесвітньої історії – хронографах. Справила вплив на описи героїчних діянь у “Слові о полку Ігоревим”, творах літописання й усного народного епосу України.

Літ.: Гаєвський С. “Александрія” в давній українській літературі. – К., 1929.

М.М.Варварцев.

АЛМА-АТИНСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ 1991 – документ, що підтвердив припинення існування СРСР й разом з Угодою про створення Співдружності Незалежних Держав (Мінськ, 8 грудня 1991) визначив принципи взаємовідносин і співробітництва країн-членів СНД. Декларацію підписали 21 грудня 1991 на зустрічі в колишній столиці Казахстану Алма-Аті (нині – Алмати) президенти Азербайджану, Вірменії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Російської Федерації, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану, України та голова ВР Республіки Білорусь. Держави-учасниці СНД гарантують виконання міжнародних зобов'язань, які випливають з договорів і угод СРСР. У Декларації вказано, що СНД не є ні державою, ні наддержавним утворенням. Країни СНД взаємодіятимуть на засадах рівноправності, через координаційні інститути, які створюватимуться на паритетній основі. З метою досягнення міжнародної стратегічної стабільності й дотримання безпеки визнавалася необхідність збереження командування військово-стратегічними силами та єдиного контролю над ядерною зброєю. Сторони погодилися поважати наміри одна одної щодо здобуття статусу без'ядерної чи нейтральної держави. Підтверджено прагнення країн Співдружності до співпраці у формуванні та розвитку спільного економічного простору, загально-європейського та євразійського ринків.

Літ.: Моисеев Е.Г. Правовой статус Содружества Независимых Государств. – М., 1995.

І.М.Мельникова.

“АМЕРИКА” – перша українська газета в США. Виходила з 15 серпня 1886 до 22 лютого 1890 двічі на місяць, згодом щотижня. Постала на хвилі заробітчанської імміграції галицьких українців, допомагаючи їм адаптуватися до умов перебування і праці в американському суспільстві. Засновник і видавець – греко-католицький священик І.Волянський. 1887 редакторські обов'язки “А.” перебрав колишній студент права Львівського університету В.Сіменович, 1889 – парох К.Андрохович. Основний зміст газети становили хроніка з життя українських переселенців, а також белетристичні публікації.

Літ.: Бачинський Ю. Українська імміграція в З'єдинених Державах Америки. – Львів, 1914; Тернопольський Ю.Л. Українська преса з перспективи 150-ліття. – Джерсі-Сіті, 1974.

М.М.Варварцев.